

2. El Kitabının Hedefleri ve Yapısı

Ana dilde okuma ve yazma, yukarıda da anlatıldığı gibi, insanın göç şartlarında kolayca vazgeçebileceği herhangi bir beceriden ibaret değildir. Tam tersine öğrencilerin ana dillerinde yazılı bilgiye ulaşabilmesi ve bu bilgiyi işleyebilmesi, onların çift dilli-çift taraflı okur-yazar kişiler olarak gelişiminin zorunlu ön şartıdır. Ayrıca ana dile hâkimiyet, göç edilen ülkenin okul dilinde okuma becerisi kazanmayı da destekler. Böylece ana dilde okuma, çocuğu geliştiren bir beceri olarak, örgün eğitim derslerinde de başarılı olmanın temelini oluşturur.

Elinizdeki kitap, öğrencilerin kendi ana dillerinde okumaktan keyif almasını, bu yönde motive edilmesini sağlamakla görevli öğretmenleri, bu zor görevlerinde desteklemeyi hedefliyor. Kitap, aynı zamanda, ana dil eğitimi öğretmenlerinin akıcı okuma, okuduğu metni anlama, edebiyat metinlerinden zevk alma gibi farklı okuma becerisi alanlarında öğrencilerini nasıl hedefe yönelik olarak geliştirebileceğini de göstermeyi amaçlıyor.

Kitap, Giriş Bölümünde, günümüz okuma didaktiğinin önemli hedefleri ve başlıca yaklaşımları üzerinde durur ve özellikle ana dil eğitimi için önem taşıyan bazı konulara dikkat çeker. Kitabın İkinci Bölümü ise uygulamaya ayrılmış olup, bu bölümde okuma becerisi kazandırma, okuma çalışmaları ve edebiyat-kültür eğitimi için 30 somut alıştırmaya önerisi yer almaktadır. Bu öneriler, öğretmenler için öngörülmüştür. Alıştırmaların büyük kısmı, dersten zaman çalmadan ve zaten o sırada işlenmekte olan ders konuları kullanılarak uygulanabilir. Gene alıştırmaların çoğu, farklı yaş seviyelerindeki öğrenciler için -yaşa göre uyarlama yapmak suretiyle- kullanılabilir. Dolayısıyla bu alıştırmalar, genellikle farklı seviyeden öğrencilerin bir arada ders gördüğü ana dil eğitimi için elverişlidir.

3. Günümüzde Okuma Didaktiğine İlişkin Başlıca Yaklaşımlar

Okuma, bir gecede öğrenilen bir şey değildir. Tek tek harfleri çözmekten bütün bir kitabı akıcı bir biçimde okuyabilmeye uzanan yol genellikle zor ve zahmetlidir. Bu yol boyunca çocukların ve gençlerin çoğuna eşlik etmek, destek vermek gerekebilir. Bu süreçte yetişkinler –anne babalar ve öğretim kadrosu- öğrencilerin ilgi duyduğu okuma konularını paylaşmalıdırlar. Bu konular birbirinden çok farklı olabilir. Öğrencilere yüksek sesle kitap okuyan, kitabın içeriği hakkında onlarla konuşan kişiler, olumlu örnek olarak öne çıkar. Aslında çocuk daha okula başlamadan bu yapılmalıdır: anne babaların henüz çok küçük yaştaki çocuklarıyla beraber resimli kitap bakması, gördükleri hakkında onlara bir şeyler anlatması ya da küçük çocuklara hikâyeler okuyup okuduğu hakkında sohbet etmesi, çocuğa er-

ken çağda okuma sevgisi aşılamanın etkili bir yoludur. Yetişkin okurların deneyimlerine bakarsak, gençlere okulda okuma sevgisi aşılamanın en etkili yolu, kendi de iyi bir okur olan, öğrencilerinin ilgi duyduğu konularla, okudukları kitaplarla ilgilenen, çok sayıda çok çeşitli kitap tanıyan bir öğretmenin kitaplar hakkında öğrencileriyle tartışması, onların zihnini açmasıdır.

Okumaktan zevk almak ve iyi okumak – bunların her ikisi de okumada gelişme kaydetmenin ön şartlarıdır ve karşılıklı olarak birbirini etkiler: eğer çocuk, metinlerden tat almayı öğrenmiş ise, bu yolda bundan sonra da -belki ilk başta kendisine zahmetli gelebilecek- adımlar atmak isteyecektir. Ve aynı şekilde, metinlerle, resim ve içeriklerle haşır neşir olmada belli bir beceri düzeyine ulaşmış olan çocuklar da, yeni şeyleri merak eder ve okumak isterler.

Okuma becerisi kazandırmayı hedefleyen okuma dersi, farklı alanları kapsar. Bunlar: okuma becerisinin kazandırılması, okuma çalışmaları ve edebiyat-kültür eğitimidir. Bu alanların her biri diğerini tamamlar, ama bunlar için gereken yetkinlik her zaman aynı anda ve aynı metin üzerinde çalışarak kazandırılmaz. Hiç kuşkusuz ana dil eğitimi ve ana dilde okuma için de aynı şey geçerlidir. Söz konusu alanların her biri, farklı metinler ve ödevler aracılığı ile farklı biçimlerde işlenebilir ve geliştirilebilir. Bu çalışmaların ana dilde okur-yazarlık becerisi üzerinde olduğu kadar, göç ülkesi dilinde okur-yazarlık üzerinde de olumlu etkisi vardır. Elinizdeki Kitapta bu üç alanın her birine ilişkin zengin öneriler ve ödevler yer alıyor.

a) Okuma Becerisinin Kazandırılması

Okuma becerisi kazandırmada hedef, öğrencilerde okuma isteği uyandırmaktır. Öğrencilerin metin ve kitapları merak etmesi, kendi zevklerine göre seçebilmesi, kitapların ve başka metinlerin son derece çeşitli olabileceğini öğrenmesi, okuma yoluyla bir içeriğe ulaşmanın heyecanını bizzat yaşayarak deneyimlemesi gerekir. Asıl hedef, ana dilde de okul dilinde de okumanın öğrenciler için hem okulda hem evde son derece doğal ve gündelik bir faaliyete dönüşmesidir.

Bu hedefi göz önüne aldığımızda, metinlerin çok geniş bir yelpaze oluşturması ve merak uyandırması önem kazanıyor; zira ancak o zaman bütün öğrenciler ilgilerini çeken, okurken içine gömülüp dünyayı untabilecekleri bir şeyler bulabilirler. Geniş yelpaze derken sadece kitapları kastetmiyoruz, resimli dergiler, gazete, çizgi roman, fotoğrafı ya da resimli kitaplar ve elbette elektronik metinler de bu yelpazeye dahildir – belli bir konuda bilgi sunan web sitesinden tutun, chat-forum'lara ve e-kitaba kadar hepsini.

Okumaya isteksiz duran öğrencilerin okumak için gerekli sükûneti bulması mutlaka sağlanmalıdır. Bu isteksiz çocuklar ya da gençler, ellerindeki kitap ya da metni okumak için kıpırdamadan yerlerinde oturmalı; ne okudukları, nereye kadar okudukları konusunda onlardan da rapor istenmelidir. Ancak bu yolla o öğ-